

Sprawozdanie z XXXI Sympozjum Liturgicznego ***Sakrament święceń jako dar i tajemnica***

(Łąd nad Wartą, 20 października 2017 r.)

W dniu liturgicznego wspomnienia św. Jana Kantego — prezbitera i profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, 20 października 2017 r., w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą odbyło się XXXI Łądzkie Sympozjum Liturgiczne pod naukowym patronatem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego. Tegoroczne spotkanie naukowe przebiegało pod hasłem: *Sakrament święceń jako dar i tajemnica*. Sympozjum zgromadziło duchownych i świeckich reprezentujących różne ośrodki naukowe oraz kleryków z sześciu seminariów duchownych (trzech diecezjalnych i trzech zakonnych). Wzięło w nim udział około 60 osób. Gościem honorowym tegorocznego sympozjum był ks. bp dr

Adam Bałabuch — przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy KEP. Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Mariusz Chamarczuk SDB — Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą, po którym ks. dr Radosław Błaszczyk SDB, organizator spotkania, przywitał wszystkich przybyłych gości, przedstawił sylwetki naukowe prelegentów oraz wprowadził uczestników w tematykę sympozjum.

W pierwszej sesji głos zabrali: ks. prof. dr hab. Jerzy Stefański (UAM) na temat: *Powstanie posoborowych tekstów święceń*, ks. prof. dr hab. Helmut Sobeczko (UO) na temat: *Zadania wynikające ze święceń — analiza porównawcza modlitw konsekracyjnych* oraz ks. prof. dr Zbigniew Formella SDB na temat: *Psychospołeczne ujęcie aktualnej problematyki w formacji do kapłaństwa: niektóre perspektywy przeszłościowe*.

Pierwszy prelegent w swoim wykładzie omówił dość szczegółowo i skrupulatnie historię powstawania posoborowych tekstów święceń. Pierwszym krokiem Kongregacji ds. Kultu Bożego po podpisaniu Konstytucji o liturgii *Sacrosanctum Concilium* było powołanie nowego organu pozakurialnego tzw. *Consilium* (nie mylić z *concilium*). Składał się on — jak informował prelegent — z około 40 grup, które miały za zadanie, zgodnie z reformą *Vaticanum II*, opracowanie i wydanie typycznych ksiąg liturgicznych. Owoce pracy jednej z grup było powstanie obrzędów święceń (1968 r.): *De ordinatione diaconi, presbiteri et episcopi*. W dalszej części wskazał, że drugie jej wydanie miało miejsce 22 lata później, tj. w 1990 r. Polskie tłumaczenie księgi ukazało się w 1999 r. Prelegent zakończył wykład stwierdzeniem, że aktualna struktura obrzędowa liturgii święceń pod względem zawartości teologicznej jest klarowna, obrzędowość natomiast bardzo prosta i czytelna zarazem dla osób, które wprost się nie znają na kwestiach liturgicznych.

Drugi prelegent zaprezentował najistotniejsze elementy sakramentu święceń. Na początku swojego wystąpienia dokonał wyjaśnienia pojęciowego terminów związanych z omawianym tematem oraz ukazał kontekst hierarchicznej struktury Kościoła. Rozumienie tych tematów — jak zauważył ks. Sobeczko — jest niezbędne do zrozumienia prezentowanych zagadnień. Głównym rdzeniem wystąpienia było zaprezentowanie teologii poszczególnych stopni święceń: episkopatu, prezbiteratu i diakonatu na podstawie modlitw konsekracyjnych. Pomocną okazała się analiza każdej z nich w celu zaprezentowania zadań wynikających z przyjęcia poszczególnych stopni święceń. Ks. Sobeczko przypomniał słuchaczom, że epikleza każdej modlitwy konsekracyjnej jest prośbą zanoszą przez biskupa udzielającego święceń do Boga Ojca o specjalne dary Ducha Świętego dla kandydata, który potrzebuje ich do realizacji nowych zadań w służbie Kościołowi powszechnemu. Diakon otrzymuje dar służby, prezbiter — dar ministerium, zaś biskup — dar kierowania i rządzenia Kościołem. W końcowej części prelegent zauważył, że te wymienione łaski sakramentalne są ofiarowane beneficjentom święceń w celu zwiększenia owocności ich posługiwania. Obecny na sali przedstawicielom każdego ze stopni święceń

ks. Sobeczko zadał pytanie: Jaka jest ich skuteczność? Zachęcił również do większego propagowania w duszpasterstwie zagadnień związanych z trzema stopniami święceń, które może przyczynić się do zwiększenia ilości powołań do stanu kapłańskiego.

Ostatni prelegent pierwszej sesji, ks. prof. dr Zbigniew Formella SDB, podjął temat psycho-społecznego ujęcia aktualnej problematyki w formacji do kapłaństwa. We wprowadzeniu do swojego wystąpienia wskazał, że punktem odniesienia będą teksty pochodzące z dwóch źródeł: psychologii humanistycznej i z nauczania Kościoła. Człowiek powołany do stanu kapłańskiego jest istotą osobową, podlegającą wpływom genologicznym i społecznym. Odpowiedź na wezwanie „pójdź za Mną” dokonuje się w sposób niepowtarzalny i jest świadomym wyrażeniem woli poznawania swojego temperamentu poprzez poddanie się procesowi formacyjnemu. Według prelegenta priorytetowym zadaniem jest tu rozeznanie. Aktualnie jest to jeden z poważniejszych tematów formacji kapłańskiej, gdyż jest z nim najwięcej problemów. Ks. Formella zakończył wykład stwierdzeniem, że generalnie nie tylko w sferze formacyjnej jesteśmy przyzwyczajeni do wzorców czarnych i białych, a nie szarych. To, co jest najważniejsze, to życie, a nie wzorce. Musimy wzrastać w rozeznanii. Logika oparta na wzorcach białych i czarnych — kontynuował prelegent — może prowadzić do abstrakcji kazuistycznej. Rozeznanie polega na pójściu dalej — ku szarości życia zgodnego z wolą Bożą, której się szuka w prawdziwej Ewangelii, a nie w szczelinie abstrakcyjnej doktryny.

Po trzech wykładach pierwszej sesji ks. bp dr Adam Bałabuch zapoznał uczestników z aktualnymi pracami Komisji Liturgicznej Episkopatu Polski. Obecnie jej priorytetowym zadaniem jest trwające już kilka lat tłumaczenie z języka łacińskiego zatwierdzonego przez Kongregację Dyscypliny i Sakramentów Świętych nowego wydania Mszału Rzymskiego. Obecnie prace są już zaawansowane, tłumaczone są aktualnie formularze wspólne Mszy św. o męczennikach oraz formularze Mszy św. wotywnych i w różnych potrzebach. Następnie zostanie przeprowadzony przegląd całości, polegający na ujednoczeniu zwrotów i sformułowań. Za kilka lat Kościół w Polsce doczeka się nowego wydania. Ponadto prelegent zapoznał słuchaczy z trzema dokumentami opracowywanymi przez wspomnianą już komisję: *Wskazaniami odnośnie do postępujących chorym i umierającym*, *Wskazaniami dotyczącymi muzyki kościelnej* oraz *Wskazaniami odnośnie do homilii*. Kolejnym wyzwaniem stojącym przed Komisją Liturgiczną jest przygotowanie i wydanie VI tomu lekcjonarza.

W dalszej kolejności był czas przewidziany na dyskusję. Stworzył on uczestnikom sympozjum okazję do poruszenia wielu kwestii związanych z rozumieniem i przeżywaniem trzech poszczególnych stopni sakramentu święceń.

Centralnym momentem sympozjum liturgicznego była uroczysta Eucharystia koncelebrowana pod przewodnictwem i z homilią ks. bp. Bałabucha. Wspólnej modlitwie towarzyszył śpiew chóru seminaryjnego pod dyrygencją dr Marty Benk.

W drugiej, poobiedniej sesji głos zabrali: ks. dr hab. Erwin Mateja (prof. UO) na temat: *Wprowadzanie posługi diakona stałego w Kościele katolickim*, ks. dr Ma-

teusz Potoczny (UO) na temat: *Święcenia prezbiteratu w liturgiach Kościołów syryjskich* i ks. dr Radosław Błaszczuk SDB (WSD TS w Łądzie nad Wartą) na temat: *Historyczne ujęcie udzielania święceń*.

Pierwszy prelegent sesji popołudniowej zaprezentował temat wprowadzania posługi diakona stałego w Kościele katolickim. Po 41 latach od przywrócenia przez bł. Pawła VI diakonatu stałego w Kościele katolickim biskupi polscy dopiero w 2001 r. podpisali dokument o jego wprowadzaniu w naszej ojczyźnie. Pierwsze święcenia miały miejsce w 2008 r. w Toruniu. Obecność tego powołania w naszych diecezjach i parafiach jest motywacją, aby poznawać, czym był diakonat stały w Kościele pierwotnym i jakie ma znaczenia w chwili obecnej. W dalszej części swojego wystąpienia prelegent omówił biblijne źródła ukazujące obraz interesującej nas posługi. Według św. Pawła diakon był istotną częścią rodzących się wówczas struktur Kościoła. Z tego powodu kandydat do przyjęcia święceń diakonatu musiał odznaczać się charakterystycznymi, konkretnymi wymaganymi cechami. Rozwój posługi diakańskiej w Kościele przypadał na kolejne wieki. W średniowieczu zaczął powoli zanikać, gdyż ograniczano zakres jego posługi — diakon mógł udzielać chrztu świętego tylko w nadzwyczajnych sytuacjach. Diakonatu udzielano tylko celibatariuszom. W konsekwencji w XII w. zanikł diakonat stały. Sobór Trydencki miał za zadanie przywrócić tę formę święceń, ale wypowiedział się ostatecznie, że diakonat jest jedynie przejściowym pomostem dla kandydatów do święceń prezbiteratu. Prelegent w finalnej części swojego wystąpienia podzielił się ze słuchaczami uwagą, że według globalnych statystyk liczba diakonów stałych w Kościele katolickim zwiększa się rocznie między 800 a 1400. Niestety w tym kontekście trzeba ze smutkiem stwierdzić, że w Kościele w Polsce ciągle jeszcze brakuje zrozumienia idei wprowadzania tej posługi.

Kolejny prelegent sesji popołudniowej przedstawił zagadnienie święceń prezbiteratu w liturgiach Kościołów syryjskich. Na samym początku zaznaczył, że liturgie tej grupy wspólnot należą do najbardziej enigmatycznych. Wynika to z trzech czynników: historycznego (kształtowała się poza Imperium Rzymskim), lingwistycznego (mało znany język syryjski stanowi naturalną barierę poznawczą) i kulturowego (geograficznie rzecz ujmując, Mezopotamia była zbliżona kulturowo do korzeni semickich i perskich). W pierwszej kolejności prelegent omówił historię udzielania sakramentu, następnie ukazał jego strukturę obrzędową. Znaczną pomocą dla uczestników sympozjum była prezentacja filmu obrazującego przebieg udzielania święceń prezbiteratu. Projekcja ukazała m.in. moment, w którym biskup wylewa olej na kark diakona przyjmującego święcenia prezbiteratu. Prelegent wyjaśnił, że w liturgii syro-orientalnej bardziej czytelny niż w Kościele zachodnim sam moment namaszczenia suponuje wagę i znaczenie tego najważniejszego gestu symbolicznego. W dalszej kolejności omówił parenezę modlitwy konsekracyjnej. Analiza liturgii święceń Kościołów syryjskich pozwala głębiej zrozumieć teologię święceń. Sakrament święceń jest dla Syryjczyków najważniejszym darem obok Eucharystii,

który ofiarował nam Jezus Chrystus, bez niego bowiem dostęp do innych sakramentów pozostawałby zamknięty.

Ostatni prelegent drugiej sesji, ks. dr Radosław Błaszczyk SDB, omówił historię udzielania trzech poszczególnych stopni sakramentu święceń: diakonatu, prezbiteratu i episkopatu od czasów apostoelskich, przez okres karoliński i Sobór Trydentycki, aż do reformy Soboru Watykańskiego II. Ukazał słuchaczom historię udzielania święceń, która ewoluowała na przestrzeni wieków i będzie się zmieniać w dalszym ciągu, gdyż tego procesu się nie da zatrzymać, gdyż *liturgia semper reformanda est*. Dzieje się to też dlatego, ponieważ *Ecclesia*, której liturgia jest źródłem, szczytem i sercem nadającym jemu tętno życia i dynamizm, *semper reformanda est*. Ks. Błaszczyk posiłkując się dostępną literaturą, ukazał słuchaczom wiele czynników, które spowodowały, że dzisiejsza liturgia święceń diakonatu, prezbiteratu i episkopatu wygląda tak, a nie inaczej. Mimo zmiany form i rytów, ustanowiony 2000 lat temu przez Chrystusa sakrament święceń — który jest darem i tajemnicą — jest dzisiaj udzielany w tym samym celu, aby dzięki działaniu tej samej łaski Bożej wierni dzięki sakramentom świętym mogli nieustannie w swoim życiu wzrastać w wierze, nadziei i miłości, i dojść do uczestnictwa w liturgii zbawionych w Królestwie niebieskim.

Podobnie jak po pierwszej sesji, tak i teraz przewidziano czas na dyskusję. Podsumowania obrad dokonał organizator Łądzkiego Sympozjum Liturgicznego. W swoim finalnym wystąpieniu podziękował wszystkim prelegentom za przybliżenie słuchaczom zaproponowanego na tegoroczne sympozjum tematu. Słowa uznania wyraził wszystkim przybyłym oraz gospodarzom, którzy włożyli wiele wysiłku w przygotowanie tego przedsięwzięcia. Zapowiedział również przyszłoroczne spotkanie naukowe, które odbędzie się 19 października 2018 r. Jego tematem będzie sakrament małżeństwa. Na koniec ks. bp dr Adam Bałabuch wszystkim obecnym udzielił Bożego błogosławieństwa.

Ks. Radosław Błaszczyk SDB
WSD TS, Łąd nad Wartą